

Verdens mest populære papegøye ikke lenger vanlig i naturen

Av og med: Øystein Størkersen

Høsten 2016 vedtok verdens land å forby internasjonal handel med ville eksemplarer av jako og timnehjako pga. sterk bestandsreduksjon, jamfør vedtak gjort i partsmøtet til CITES. Hovedårsaken til tilbakegangen skyldes at fangsten av fuglen for salg til den internasjonale burfuglhandelen har eksplodert, men også at dens leveområder stadig skrumpet inn gjennom at tropeskog hogges ned. Eldre innbyggere i Ghana kan fortelle om dager da jakoe flokket seg i tusener i trær på overnatningsplasser, mens mange av dagens ghanesere aldri har hørt om eller sett denne fuglen.

Var vanlig i naturen

I hovedstaden Kinshasa i DRC (Demokratiske Republikken Kongo) var også fuglen en gang vanlig på nattekviser, men er i dag helt borte. Det er vanskelig å anslå hvor mange det er igjen i naturen, tallene varierer fra noen hundretusen til 1,5 millioner individer. Det er en nedgang fra nærmere ti millioner for noen år siden. Det ser med andre ord ut til at jako kan

komme til å lide samme skjebne som mange andre fuglearter, som f.eks. risfuglen fra Java. Risfuglen er fortsatt en av de mest populære burfugler også i Norge, men er i realiteten utryddet i vill tilstand.

Lyspunkt

Et lyspunkt er at jako nå rapporteres stadig mer tallrikt fra byer som Kampala (Uganda) og Accra (Ghana). Årsaken kan være større grad av trygghet og større tilgang på næring der enn ute i skogsområdene. M.a.o. kan jako bli mer utbredt i byer enn i de opprinnelige leveområdene i skog, som nå hogges for fote for det kinesiske markedet. Jako er populær blant annet fordi den er flink til å lære lyder og etterape mennesker. Etterspørselen etter fuglen har økt jevnt og trutt til markeder i bl.a. Nord-Amerika, Midt-Østen og Europa. Lokale fangere henter fugleunger ut fra hulrom i trær, eller fanger de med mistnett og klappnett når kommer til natteplasser eller fôringsplasser. Mange kjøper så opp fugler fra lokale fangere, som de smugler videre over landegrensene til andre oppkjøpere for eksport. Høy grad av korrupsjon bidrar til at smuglingen kan pågå, der korruperte myndigheter eller dårlig kontroll i bl.a. Afrika og Midt-Østen ikke klarer å stanse den illegale trafikken.

90% prosent dør

I perioden 1980-2014 ble i alt 850.000 individer registrert i handelskjedene, mens hva det uregistrerte tallet er, vet ingen. Inntil 90% av villfangete fugler kan dø før de når markedene, så virkningen for bestanden anses som stor. I Ghana ble 60 natteplasser for jako talt opp i perioden desember 1991 og januar 1992. Nylig gjenbesøk til de samme lokalitetene (dvs. de som ikke var hogget ut) i 2016 viste at antall jako på nattekvistene

var redusert fra 80.000 fugler til 700-1200 individer.

Timnehjako

Den tidligere underarten av jako (Psittacus erithacus timneh) ble i 2012 omgjort til en egen art Timnehjako (Psittacus timneh). Den er bl.a. utbredt i skogene i Sierra Leone og Liberia, og forskerne antar at den er langt mer truet enn jako.

I Europa

Det er uklart om forbudet mot internasjonal transport av ville eksemplarer vil bety noe for jako, fordi den er vanlig i oppdrett og lenge har vært gjenstand for illegal handel og transport. I Europa ble innførsel av alle arter viltfangete fugler forbudt etter den første runden med fugleinfluenza. Det har ikke stanset importen, der f.eks. oppdrettede eksemplarer fra Sør-Afrika lett kan blandes sammen med opprinnelig ville eksemplarer og andre smuglermetoder finnes også. I Norge er gråjako populær og blant de mest populære papegøyene å smugle inn til landet. Eksemplarer født i Norge koster gjerne mellom 10.000 og 20.000 kroner i dag, mens importerte og kanskje ville eksemplarer kan koste det halve.

